

Kunstreis *Ontmoet de Nala's*

Op het platteland van KwaZulu Natal worden de mooiste potten gemaakt. De vrouwen van de familie Nala zijn er wereldberoemd mee geworden. Aanvankelijk alleen gebruikt tijdens rituelen, de handgemaakte en prachtig versierde kleipotten worden nu voornamelijk verkocht als kunstobject. En je kunt er met iZArte zelf een kijkje nemen.

Het is bijna twee uur rijden voordat we vanuit Eshowe bij de Nala's zijn. De hobbelige zandwegen zijn grotendeels vervangen door een mooie asfaltweg toen buurman Jacob Zuma president van Zuid-Afrika werd. Het erf bestaat uit vijf ronde hutten, een kraal waarin 's avonds de dieren worden samengedreven, tussen de hutten een plek om te koken en een klein stukje land met maïs. Vrouwen op rieten matten, spelende kinderen en een kudde geiten die verschrikt wegrent als de auto het erf opdraait. Hier groeide Nesta Nala op, de eerste vrouw van de familie Nala die internationale erkenning kreeg voor haar potten. Nesta Nala leerde het pottenbakken van haar moeder Siphwiwe, die het weer van haar moeder leerde. Nesta was zeer getalenteerd en werd geroemd om de uitgebalanceerde vormen en de verfijnde versieringen, waarvoor ze zich liet inspireren door scherven van ruim 2500 jaar oude potten die in haar dorp waren opgegraven. Nesta Nala gaf haar talent en kennis door aan vijf dochters, waarvan er nu nog drie in leven zijn. Thembi Nala is een van hen.

De enige man die op het erf woont, heeft tot ergernis van de vrouwen de geiten 's nachts niet in de kraal gedaan zodat het hele erf nu onder de geitenkeutels ligt. Er wordt water gehaald. Sinds een half jaar is er een kraan op vijf minuten loopafstand van het erf, maar daar komt al een paar dagen geen water uit. De vrouwen moeten nu naar de kraan in het dal en lopen vandaar met 25 liter water op hun hoofd terug.

Het vuur wordt opgepord. Er is voor iedereen een geroosterde maïskolf die in de vroege ochtend van het land gehaald is en een kop sterke thee. De dames houden van zoet. In iedere emaille mok met thee gaan twee volle eetlepels suiker. Speciaal voor ons staan op een blaadje een porseleinen theepot, kopjes en zes witte boterhammen met boter. De kippen scharrelen op het erf en pikken de maïskorrels op die tijdens het eten op de grond vallen. Er zijn zorgen over een familielid waarvan al lang niets gehoord is. De vrouwen hebben wel een mobiele telefoon, maar er is geen geld om te bellen. Ook zonder beltegoed is zo'n telefoon overigens »

een uitkomst. 's Avonds worden de schermpjes uitgeklast en de verlichte displays doen dan dienst als zaklantaarn. Handig want kaarsen waaien buiten uit. Iedere morgen gaan de telefoons naar de burens die ze opladen met zonne-energie.

Opeens staat Jabu Nala op het erf. Een zus van Thembi en ook een beroemde pottenmaker. Zij is naar Johannesburg geweest om potten te verkopen zodat zij de studie van haar dochter kan betalen. De scholen zijn al weer begonnen, maar er was geen geld om de opleiding te continueren. Helaas is bij het vervoer een van de potten gebroken, maar alle andere potten zijn verkocht. Met gevoel voor drama doet zij in het Zulu levendig verslag van de gesprekken met de galeriehouders die vinden dat ze veel te veel voor de potten moeten betalen.

De prachtige kleipotten zijn voor de Nala-familie de voornaamste bron van inkomsten. Hoewel de potten wereldberoemd zijn en moeder en dochters veel prijzen hebben gewonnen, kunnen zij slechts met moeite de eindjes aan elkaar knopen. De potten worden vaak voor lage prijzen verkocht als er dringend geld nodig is.

Het is verrassend om te zien hoe zo'n elegante pot kan ontstaan uit een homp klei uit de omringende bergen. In de werkhut haalt Thembi uit een plastic zak de klei die eerder al geprepareerd is. Eerst wordt de bodem van de pot gemaakt waar steeds met veel zorg een nieuwe ring klei wordt opgelegd. Met een stuk hard plastic strijkt Thembi de dikke kleiringen aan de binnen- en buitenkant uit zodat er een dunne wand ontstaat. Dit is een precies werkje, je moet heel goed weten wat je met de klei kunt doen. De pot wordt

vaak op een hand gezet terwijl de andere hand liefdevol de pot in model slaat. De pottenmaaksters zijn met meerdere potten tegelijk bezig zodat de potten als ze groter worden, steeds een beetje kunnen opdrogen voordat er een nieuwe ring op komt. Een gladde kiezelsteen en wat water zorgen ervoor dat de pot uiteindelijk een mooi glad oppervlak krijgt. Van een oude paraplu wordt een van de metalen pennen afgebroken. Hiermee worden met vaste hand de versieringen op de pot aangebracht. Dunne rolletjes klei worden voorzichtig op de pot gedrukt. Door de schuine inkepingen die er met de pen in gemaakt worden, lijken het net gedraaide koordjes. Iedere pot wordt gesigneerd en gedateerd door de maakster. Voordat de potten in een open vuur gelegd worden, schept Thembi hete stukjes houtskool in de potten. Zo wordt ook de binnenkant droog en gebakken. Als de potten voor de tweede keer het vuur in gaan, leggen de Nala-vrouwen takken en vruchten van speciale bomen over de potten die zo hun diepe bruine en zwarte kleuren krijgen. De potten worden met een stok steeds gedraaid zodat zij egaal kleuren. Als de potten afgekoeld zijn, worden ze gepoetst met dierlijk vet of schoensmeer en daarna opgewreven met een zachte doek totdat ze prachtig glimmen. 🐾

Wil je ook de Nala-vrouwen bezoeken? Dat kan met de kunstreizen die georganiseerd worden door iZArte in Zutphen, in samenwerking met Abang Africa. Voor meer informatie: www.izartekunstreizen.nl en pagina 112

